

УДК 37.013.42 : 316.624.3.

Богомолова М.Ю.

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ З**

ПІДЛІТКАМИ-ДЕЛІНКВЕНТАМИ

Херсонський державний університет,

Херсон, 40 років Жовтня, 27, 73000

Bogomolova M.U.

**INFORMATION-ANALYTICAL SUPPORT OF SOCIAL-EDUCATIONAL
ACTIVITIES OF SOCIAL INSTITUTIONS WITH TEENS-DELINQUENTIV**

Kherson State University,

Kherson, 40 let Octjabria, 27, 73000

Анотація. У роботі розглядається аналіз сутності профілактики делінквентної поведінки підлітків, що дає нам підстави виокремити та обґрунтувати соціально-педагогічні умови профілактики делінквентної поведінки підлітків у взаємодії соціальних інституцій. У статті соціально-педагогічними умовами називаємо сукупність змісту, форм, методів, які зумовлюють результативність процесу профілактики делінквентної поведінки підлітків у взаємодії соціальних інституцій. Ураховуючи здійснений аналіз наукових джерел з цієї проблеми, метою нашої статті є розгляд основних аспектів такої соціально-педагогічної умови профілактики делінквентної поведінки підлітків у взаємодії соціальних інституцій як змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення, соціально-педагогічна діяльність, соціальні інституції, підлітки-делінквенти, соціально-педагогічні умови.

Abstract. Archive In paper deals with the analysis of the essence of prevention delinquent behavior, Which brings us to standalone justify socio-pedagogical conditions prevention delinquent behavior in cooperation of the social institutions . The article social and pedagogical terms of call set of contents, forms, the methods that Determine the efficiency of prevention delinquent behavior in Interaction between social institutions. Taking into account our investigation scientific sources on this issue the aim of our article is reviewing of main aspects of social and pedagogical conditions Prevention delinquent behavior in cooperation of the social institutions as Meaningful informational - analytical support for socio- Educational activities social institutions with teens-delinquentiv.

Key words: Information-analytical support, social-educational activity, Social Institutions, Teens-delinquentiv, social-pedagogic conditions.

Вступ.

Ґрунтовна перебудова соціально-економічного та політичного розвитку країни, оновлення всіх сфер життя й діяльності сучасного українського суспільства вимагають кардинальних змін у сфері народної освіти, у справі виховання нормативної поведінки особистості. Пріоритетним напрямом соціальної виховної діяльності необхідно вважати взаємозумовлену роботу загальноосвітніх навчальних закладів, сім'ї та кримінальної міліції у справах дітей з профілактики відхилень у поведінці особистості. Розробка інтегрованого комплексного підходу соціальних інституцій до створення механізму профілактичного впливу дозволить ефективніше використати потенційні освітньо-виховні можливості в профілактичній роботі з підлітками-делінквентами, цьому сприяє змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами. Саме тому одним із важливих завдань, що постає перед батьками, соціальними педагогами, психологами, педагогами загальноосвітніх навчальних закладів, працівниками кримінальної міліції у справах дітей є профілактика протиправної поведінки підлітків.

Огляд літератури.

Перед тим як перейти до детального розгляду розробленої нами соціально-педагогічної умови змістовного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами, схарактеризуємо поняття „умова”. У нашому дослідженні ця категорія є домінуютьною, а в предметній галузі вона лежить в основі основного поняття – „соціально-педагогічні умови”. За визначенням філософського енциклопедичного словника, умова – те, від чого залежить щось інше, істотний компонент комплексу об’єктів, їх стану, взаємодій, з наявності якого за необхідністю впливає існування певного явища [1].

Поняття „умова” широко висвітлено в дослідженнях В. Андрєєва, А. Найна, Н. Яковлевої, Н. Іполітової, М. Зверєвої, Б. Купріянова, С. Диніної та ін. Визначаючи це поняття, учені дотримуються кількох позицій. Першої – дотримуються вчені, для яких педагогічні умови є сукупністю визначених засобів педагогічного впливу і можливостей матеріально-просторового середовища : комплекс засобів, зміст, методи, прийоми і організаційні форми навчання та виховання; сукупність об’єктивних можливостей змісту, форм, методів, засобів, спрямованих на розв’язання визначених завдань; сукупність засобів (об’єктивних можливостей) педагогічного процесу [2].

Другої позиції дотримуються дослідники, які пов’язують педагогічні умови з побудовою педагогічної системи, у якій вони (умови) є одним із компонентів, а саме компонентом педагогічної системи, що відображає сукупність внутрішніх і зовнішніх елементів, які забезпечують її ефективне функціонування та подальший розвиток; змістовною характеристикою одного з компонентів педагогічної системи, у ролі якого виступають зміст, організаційні форми, засоби навчання і характер взаємодії між соціальними інституціями та учнями.

Для вчених, які є прибічниками третьої позиції, педагогічні умови – планомірна робота з уточнення закономірностей як стійких зв’язків виховного процесу, яка забезпечує можливість перевірки результатів науково-педагогічного дослідження. Учені цієї групи вказують на необхідність

рядоналежності педагогічних умов, які перевіряються в межах гіпотези одного дослідження [3].

Ураховуючи здійснений аналіз наукових джерел з цієї проблеми, у дослідженні *соціально-педагогічними умовами* називаємо сукупність змісту, форм, методів, які зумовлюють результативність процесу профілактики делінквентної поведінки підлітків у взаємодії соціальних інституцій.

Основний текст.

Ми визначили таку соціально-педагогічну умову профілактики делінквентної поведінки підлітків у взаємодії соціальних інституцій: змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами.

Делінквентна поведінка підлітків регулюється соціально-педагогічними умовами перебігу процесу профілактики. Суспільний вплив може мати ознаки правових санкцій, медичного втручання, батьківського і шкільного впливу, соціальної підтримки та психологічної допомоги. Складний характер поведінкових порушень, їхнє попередження та подолання потребує ефективно організованих соціально-педагогічних впливів.

Обґрунтовуючи означену соціально-педагогічну умову, визначимо перелік керівних положень – основних принципів та функцій змістовного інформаційно-аналітичного забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами.

Для визначення стратегічних позицій змістовного соціально-педагогічного забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій ми окреслили низку соціально-педагогічних принципів, що були підґрунтям такої організації діяльності і формування рівнів сформованості соціальної адаптації підлітків-делінквентів до умов соціуму:

- принцип відповідальності означає, що соціальне буття багатогранне і вся система заохочень та покарань, яку застосовують до підлітків-делінквентів, має відповідати основним вимогам суспільного і морального характеру; покарання, яке застосовує суд до особи, що скоїла злочин, повинно бути в

межах закону, конкретним та індивідуальним, урахуваючи тяжкість учиненого злочину [4];

- принцип терпимості (толерантності) – проголошуючи ідеї толерантності, людина має насамперед висувати відповідні вимоги до самої себе. Іншими словами, бути толерантним означає стримувати власні прояви стосовно чогось або когось відмінного завдяки проявам вольового акту [4];

- принцип співпраці полягає в чіткій злагодженій взаємодії соціальних інституцій – сім'ї, загальноосвітніх навчальних закладів та кримінальної міліції у справах дітей між собою задля досягнення спільної мети – профілактики делінквентної поведінки підлітків [5].

Серед функцій соціально-педагогічної діяльності з профілактики делінквентної поведінки підлітків виокремлюємо інформаційну, діагностичну, прогностичну, організаційну та консультативну.

Змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами певною мірою залежить від особливостей професійної діяльності. Для успішного вивчення особливостей професійної діяльності соціальних інституцій щодо профілактики делінквентної поведінки підлітків необхідна відповідна інформація. За логікою нашого дослідження ці особливості можна об'єднати в три групи:

– змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності сім'ї з підлітками-делінквентами;

– змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності загальноосвітніх навчальних закладів з підлітками-делінквентами;

– змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності кримінальної міліції у справах дітей з підлітками-делінквентами.

Перша група відображає застосування інформаційно-аналітичного забезпечення в діяльності сім'ї шляхом надання соціальним педагогом, психологом, працівником кримінальної міліції у справах дітей відповідної інформації та, відповідно, використання батьками означеної інформації щодо профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання делінквентної поведінки

підлітків. Ця інформація має консультативний характер і надається сім'ям з метою психолого-педагогічної, правової, соціально-медичної підтримки. Завдання інформаційно-аналітичного забезпечення сімей полягає в тому, щоб допомогти родині в цілому і кожному з її членів подолати життєві труднощі та проблемами шляхом самостійного їх діагностування і вирішення.

Формами організації роботи з надання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності сімей з профілактики делінквентної поведінки підлітків є: навчально-консультативні пункти, кабінети довіри, лекторії, дискусійні клуби, спеціальні батьківські збори, телефон довіри, пошта довіри тощо.

Змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності загальноосвітніх навчальних закладів з профілактики делінквентної поведінки підлітків здійснюють за допомогою просвітницької роботи соціального педагога та психолога загальноосвітніх навчальних закладів з класними керівниками (кураторами), викладачами загальноосвітніх навчальних закладів та батьками підлітків. Воно полягає в наданні якісної, актуальної і достовірної інформації про методи, способи профілактичного впливу на підлітків, про вікові особливості підлітків, про можливість і необхідність побудови такого простору всередині загальноосвітнього навчального закладу, за якого підлітки могли б повною мірою реалізувати свій особистісний потенціал. Одним з найдієвіших способів організації соціально-педагогічної взаємодії загальноосвітнього навчального закладу з сім'єю та працівниками кримінальної міліції у справах дітей є організація тренінгових центрів [6].

Особливістю третьої групи є здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності кримінальної міліції у справах дітей щодо профілактики делінквентної поведінки підлітків шляхом створення спеціальних інформаційних рад УМВС.

На планових засіданнях інформаційної ради УМВС працівники кримінальної міліції у справах дітей, викладачі, соціальні педагоги, психологи загальноосвітніх навчальних закладів обговорювали стратегію співпраці у сфері профілактики делінквентної поведінки підлітків шляхом вичерпного

інформування громадськості про юридичні наслідки делінквентної поведінки [7].

Основними формами профілактичної роботи є запровадження „круглих столів” за участю представників засобів масової інформації, суду, прокуратури, загальноосвітніх навчальних закладів і кримінальної міліції у справах дітей. Подібна практика дасть змогу не лише уникнути викривлення інформації, але й сприятиме підвищенню рівня правової обізнаності населення.

Підсумок та висновки.

Протидія злочинності, зокрема злочинам, що посягають на права, свободи і законні інтереси громадян, розглядається як один із пріоритетних напрямів внутрішньої політики України.

Таким чином, можемо констатувати, що змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій неможливе без дотримання основного змістового підґрунтя – низки дібраних принципів та функцій соціально-педагогічної діяльності з профілактики делінквентної поведінки підлітків. Успішність взаємодії соціальних інституцій з підлітками-делінквентами значною мірою залежить від змістовного інформаційно-аналітичного забезпечення соціальних педагогів, працівників кримінальної міліції у справах дітей, яке, у свою чергу, є базисом для визначення форм та методів надання соціально-педагогічних послуг з профілактики делінквентної поведінки підлітків.

Отже, у контексті нашого дослідження визначаємо змістовне інформаційно-аналітичне забезпечення соціально-педагогічної діяльності соціальних інституцій з підлітками-делінквентами як необхідність отримання соціальними інституціями змістовної інформації щодо здійснення профілактичної діяльності, що зменшує міру невизначеності об’єкта соціально-педагогічної діяльності, даючи змогу так обирати необхідні форми, методи, шляхи та засоби профілактики делінквентної поведінки підлітків.

Література:

1. Философский энциклопедический словарь / ред. : Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев и др. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 840с.
2. Найн А. Я. О методологическом аппарате диссертационных исследований / А. Я. Найн // Педагогика. – 1995. – № 5. – С. 44–49.
3. Куприянов Б. В. Современные подходы к определению сущности категории „педагогические условия” / Б. В. Куприянов, С. А. Дынина // Вестник Костромского гос. ун-та имени Н. А. Некрасова. – 2001. – № 2. – С. 101–104.
4. Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / за заг. ред. І.Ф. Прокопенка, В. І. Лозової. – Х. : Вид-во ХДПУ, 2001. – Вип. 19. – Ч.1. – 336 с.
5. Подоляк Л. Г. Основи вікової психології : навч. посіб. / Л. Г. Подоляк. – К. : Главник, 2006. – 112 с.
6. Психология подростка : учебн. / под ред. А. А. Реана. – СПб. : Пройм–ЕВРО–ЗНАК, 2003. – 480 с.
7. Сучасні стратегії міліції щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх : навч. посіб. / Л. І. Мороз, Р. Г. Коваль, Н. М. Прокопенко [та ін.]; За наук. ред. Л. І. Мороз. – К.: Вид.ПАЛИВОДА А.В.,2008. – 220 с.

Статья отправлена: 04.06.2015 г.

© Богомоллова М.Ю.